

A Kúria a dr. Csernus Tibor ügyvéd által képviselt I. rendű és II. rendű felpereseknek a dr. Fehérvári Béla ügyvéd által képviselt I. rendű, a személyesen eljáró II. rendű, III. rendű, IV. rendű, a dr. Fehérvári Béla ügyvéd által képviselt V. rendű, VI. rendű, VII. rendű, VIII. rendű, a személyesen eljáró IX. rendű, a személyesen eljáró X. rendű, a dr. Fehérvári Béla ügyvéd által képviselt XI. rendű, XII. rendű, XIII. rendű, a személyesen eljáró XIV. rendű, XV. rendű, XVI. rendű, a meghatalmazott törvényes képviselő által képviselt XVII. rendű, XVIII. rendű, a személyesen eljáró XIX. rendű, XX. rendű, XXI. rendű alperesek ellen öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt a Bács-Kiskun Megyei Bíróság előtt 4.P.21.727/2010. számon folyamatba tett, majd a Szegedi Ítéltábla Pf.II.20.709/2011/7. számú jogerős ítéletével befejezett perében, az említett számú másodfokú határozat ellen a felperesek által 51. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán tárgyaláson kívül meghozta az alábbi

i t é l e t e t:

A Kúria a Szegedi Ítéltábla Pf.II.20.709/2011/7. számú jogerős ítéletét - a per főtárgyában - hatályában fenntartja azzal a kiegészítéssel, hogy az 1995. május 17-én és az 1995. május 29-én megkötött - érvénytelennek bizonyult - öröklési szerződés elnevezésű okiratok az örökhagyó írásbeli magánvégrendeletének minősülnek.

A jogerős ítéletnek a perköltségre vonatkozó rendelkezését részben hatályon kívül helyezi és az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatja: kötelezi a II-V. rendű, a IX-XI. rendű és a XVII-XXI. rendű alpereseket, hogy 15 nap alatt fizessenek meg egyetemlegesen a felperesek mint egyetemleges jogosultak részére 1.000.000 (Egymillió) forint elsőfokú eljárási költséget.

Kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül személyenként fizessenek meg az I. rendű alperesnek 16.000 (Tizenhatezer) forint, a VI. rendű alperesnek 30.000 (Harmincezer) forint, a VII. rendű alperesnek 58.000 (Ötvennyolcezer) forint, a VIII. rendű alperesnek 44.000 (Negyvennégyezer) forint, a XII. rendű alperesnek 44.000 (Negyvennégyezer) forint, a XIII. rendű alperesnek 170.000 (Egyszázhetvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Megállapítja, hogy az I., VI., VII., VII., XII., XIII. rendű alperesek mint egyetemleges jogosultak visszaigényelhetnek az

illetékes állami adóhatóságtól 93.800 (Kilencvenháromezer-nyolcszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

Az örökhagyó törvényes örökösei az alperesek. Az 1991. január 25-én kelt végrendeletében általános örököseül házastársát, **B.T.-t** nevezte meg azzal, hogy amennyiben a halála bekövetkeztekor házastársa már nem élne, úgy valamennyi ingó- és ingatlanvagyonát jelen per felperesei örököljék. Ezzel egyidejűleg házastársa is hasonló tartalommal végrendekezett az örökhagyó javára.

1995. május 17-én az örökhagyó, valamint házastársa mint szerződéses örökös „Öröklési szerződés (Végintézkedés)” elnevezésű megállapodást kötöttek, amelynek tartalma szerint a szerződéses örökös vállalta az örökhagyó szükséges gondozását, ápolását, halála esetén illő eltemettetését. Az örökhagyó ennek fejében a tulajdonát képező ingatlan 1/2 része és minden ingóvagyonára örökösevé **B.T.-t** jelölte meg. Egyidejűleg ugyanilyen tartalommal a házastársak fordított szerződési pozícióban is kötöttek egymással szerződést. 1995. május 29-én az örökhagyó és a házastársa újabb két szerződést kötött egymással „Öröklési szerződés (tartás ellenében)” elnevezéssel akként, hogy a május 17-i megállapodásban foglalt szolgáltatásokon túlmenően a szerződéses örökös az örökhagyó tartására is kötelezettséget vállalt. E szerződés alapján az eltartó javára tartási jog, elidegenítési és terhelési tilalom került az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre. **B.T.-t** 1998. április 2-án, az örökhagyó 2009. március 1-jén hunyt el.

Az örökhagyó hagyatékának átadására a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 1.Pkf.21.749/2010/2. számú, a közjegyző hagyatékátadó végzését részben megváltoztató végzése alapján került átadásra azzal, hogy a hagyaték törvényes örökösök részére történő átadása az öröklési jogi vitára figyelemmel ideiglenes hatályú.

A felperesek módosított keresetükben kérték annak megállapítását, hogy az örökhagyó és házastársa között 1995. május 17-én, valamint 1995. május 29-én létrejött öröklési szerződések érvénytelenek, azok a Ptk. 207.§-a szerint színteltek, mert halál esetére szóló gondozási szerződést lepleznek, ami a Ptk. 200.§ (2) bekezdése szerint jogszabályba ütközik, ezért semmis. Érvelésük szerint az utóbb létrejött érvénytelen öröklési szerződés a végrendelet helyettes örökösnevezésére vonatkozó rendelkezését „nem írta felül”, az örökhagyó és házastársa kifejezett akarata az volt, hogy haláluk esetén - amennyiben a házastársa kiesik az öröklésből - ők örököljenek.

A XIV., XV. és XVI. rendű alperesek a kereset teljesítését nem ellenezték, az I-XIII., és a XVII-XXI. rendű alperesek

ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték. Érvelésük szerint a végintézkedésnek minősülő öröklési szerződések hatálytalanították a korábbi végrendeletet. Amennyiben az öröklési szerződések érvénytelenek, kérték annak megállapítását, hogy az 1995. május 17-i okiratban érvényesen végrendekezett, amelyben a juttatás okaként a már nyújtott és a jövőben nyújtandó szolgáltatásokat jelölte meg.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy **B.T.** szerződéses örökös és az örökhagyó között 1995. május 17-én kelt „Végintézkedés” alcímű öröklési szerződés, valamint az 1995. május 29-én kelt „Tartás ellenében” alcímű öröklési szerződés a peres felek viszonylatában érvénytelen. Indokolása szerint az öröklési szerződés - helyesen: szerződések - a Ptk. 207.§ (6) bekezdése szerint színlelt, halál esetére szóló gondozási szerződést lepleznek, amelyek jogszabályba ütköznek, ezért semmisek. A kiemelték szerint az öröklési szerződés „a végrendelettel esik egy elbírálás alá”, így az utóbb megkötött öröklési szerződéssel a korábbi végrendelet hatályát veszítette, miután azonban az öröklési szerződés érvénytelen, ezért az 1991. január 25-i végrendelet a meghatározó az öröklés rendjét illetően.

A felperesek, továbbá az I., VI., VII., VIII., XII. és XIII. rendű alperesek által benyújtott fellebbezés folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbeezett rendelkezéseit megváltoztatta, az I., VI., VII., VIII., XII. és XIII. rendű alperesekkel szemben a keresetet elutasította.

A másodfokú bíróság mindenekelőtt kiemelte, hogy a felperesek keresete kizárólag az öröklési szerződések érvénytelenségének megállapítására irányult, marasztalás iránti kereseti kérelmet nem terjesztettek elő, a hagyaték átadását nem kérték az 1991. január 25-én kelt végrendelet alapján. Ennek megfelelően a bíróság a Pp. 215.§-ában foglaltak szerint kizárólag a kereset, illetőleg az ellenkérelem korlátai között dönthette el a peres felek közötti jogvitát, illetőleg a másodfokú bíróság kizárólag a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között bírálhatta felül az elsőfokú ítéletet [Pp. 247.§, 253.§ (3) bekezdés].

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság jogi okfejtésével az öröklési szerződések érvénytelensége kapcsán mindenben egyetértett, mivel pusztán gondozás, gondviselés ellenében öröklési szerződés érvényesen nem köthető (BDT 2001.483.). Erre figyelemmel kimondta: helytállóan jutott az elsőfokú bíróság arra a következtetésre, hogy mind az 1995. május 17-én, mind a május 29-én létrejött öröklési szerződés érvénytelen.

Megalapozottnak tekintette ugyanakkor az alperesek hivatkozását arra vonatkozóan, hogy a házastársak egyidejűleg, kölcsönösen kifejezésre juttatták a halál esetére szóló végakarataikat is,

nevezetesen, hogy a vagyonukat a másik házastárs örökölje. További indokolása szerint: A Ptk. 655.§ (2) bekezdése lehetőséget nyújt az örökhagyónak arra, hogy az öröklési szerződésben bármilyen végrendeleti rendelkezést tegyen. Az okirat végrendeleti jellegének megállapításához szükséges, hogy külsőleg az örökhagyótól származzék, és halál esetére szóló olyan nyilatkozatot tartalmazzon, amelyből a végrendeleti minőség kitűnik [Legfelsőbb Bíróság PK 85. számú állásfoglalás a) pont]. Az örökhagyó, vagyona örököseül az öröklési szerződésben házastársát nevezte meg, amelyre figyelemmel az okirat egyben az ő végrendelete is. Ez az örökhagyói nyilatkozat az írásbeli magánvégrendelet alaki és tartalmi kellékeivel egyaránt rendelkezik, így annak érvényességét az öröklési szerződés érvénytelensége nem érinti (BH 1984.450., BDT 2011.2580.). Erre tekintettel az 1995. május 17-én, valamint a május 29-én létrejött „Öröklési szerződés” elnevezésű okirat az örökhagyó érvényes magánvégrendeletének minősül.

Rámutatott továbbá arra: A fellebbezési eljárásnak nem képezte tárgyát annak vizsgálata, hogy az örökhagyó hagyatékában milyen öröklési rend érvényesül. A másodfokú bíróság abban sem foglalhatott állást, hogy az öröklési szerződésben foglalt végrendelet hatálytalanította-e az örökhagyó 1991-ben tett végrendeletét, illetve az abban foglalt helyettes örökösnevezés az új végrendelet megalkotása folytán visszavonásra került-e a Ptk. 650.§ (1) és (2) bekezdése értelmében. Ezért az öröklési szerződéssel kapcsolatos jogvita tárgyában a keresetet elutasította.

A jogerős ítélet ellen a felperesek éltek felülvizsgálati kérelemmel, amelyben annak hatályon kívül helyezését - és tartalma szerint - az elsőfokú ítélet részben történő megváltoztatását kérték, keresetüknek való teljes helyt adás mellett. Álláspontjuk szerint a jogerős ítélet a Ptk. 650.§ (2) bekezdésébe, a Pp. 215.§-ába ütköző módon jogszabálysértő. Ezt a következőkkel indokolták. A per adatai alapján kétséget kizáróan megállapítható, hogy az örökhagyó, valamint házastársa szándéka egyértelműen arra irányult, hogy mindkettőjük halála esetén a kieső házastárs helyén a felperesek legyenek az örökösök. Ezt a végintézkedési szándékot az öröklési szerződés kifejezetten „nem írta felül”, ezért az hatályban maradt. Álláspontjuk szerint tévedett a másodfokú bíróság, amikor nem döntött abban a kérdésben, hogy az öröklési szerződésben foglalt végrendelet hatálytalanította-e az örökhagyó 1991-ben tett végrendeletét és az abban foglalt helyettes örökösnevezést. Előadta, hogy a másodfokú bíróság nem mellőzhette volna a nem fellebbező alperesek vonatkozásában az elsőfokon jogerőre emelkedett ítéletnek a pernyertességre tekintettel megállapított perköltséggel kapcsolatos fellebbezésük elbírálását.

Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem a per főtárgyát illetően nem alapos, a perköltségre vonatkozó részében az alábbiak szerint alapos.

A Pp. 275.§ (2) bekezdéséből következően a felülvizsgálati eljárás tárgyát elsődlegesen annak elbírálása képezi: sérti-e a jogerős ítélet a Ptk. 650.§ (1)-(2) bekezdésében foglaltakat; helytállóan jutott-e a másodfokú bíróság arra a következtetésre, az eljárásnak nem tárgya annak vizsgálata, hogy az örökhagyó hagyatékában milyen öröklési rend érvényesül, továbbá, hogy az öröklési szerződésekben foglalt végrendelet hatálytalanította-e az örökhagyó 1991-ben tett végrendeletét, illetőleg az visszavonásra került-e az új végrendelet megalkotásával.

A felülvizsgálati eljárásnak - erre irányuló felülvizsgálati kérelem hiányában - már nem képezte tárgyát az öröklési szerződések érvénytelenségének vizsgálata, valamint az, hogy az öröklési szerződést magába foglaló okirat az örökhagyó érvényes írásbeli magánvégrendeletének minősül.

A másodfokú bíróság helytállóan indult ki abból, hogy a Pp. 215.§-a értelmében az eljáró bíróság a kereset és az ellenkérelem korlátai között dönthet. A felperesek kereseti kérelme kizárólag az öröklési szerződések érvénytelenségének megállapítására irányult. Ugyanakkor az alperesek ellenkérelmükben hivatkoztak arra, hogy a perbeli öröklési szerződésekbe foglalt végintézkedés az örökhagyó végrendeletének minősül. Az ellenkérelemben foglaltakra figyelemmel helyesen foglalt állást a másodfokú bíróság a tekintetben, hogy az öröklési szerződés a Ptk. 655.§ (2) bekezdése értelmében az adott esetben halálesetre szóló nyilatkozatot tartalmaz, az okirat az örökhagyó érvényes végrendeletének minősül. Ezt a megállapítást maguk a felperesek sem vitatták. Döntését kellőképpen megindokolta, ugyanakkor az ítélet rendelkező részében azt elmulasztotta feltüntetni. Ezért a Kúria a jogerős ítélet rendelkező részét ennek megfelelően pontosította.

Kereseti kérelem hiányában azonban a jogvita végleges lezárására eljárásjogi okból nem kerülhetett sor.

A Ptk. 650.§ (2) bekezdése értelmében az öröklési szerződés olyan végintézkedés, amelyben az örökhagyó szerződéses kötelezettséggel jelenti ki végakarátát. Az örökhagyó által kötött öröklési szerződést ezért úgy kell tekinteni, mintha az örökhagyó újabb végrendeletet tett volna. Az öröklési szerződés megkötésével tehát hatályát veszti az ugyanerre a vagyontárgyra vonatkozó végrendelet. Az adott esetben az öröklési szerződések érvénytelenek, azonban ha az örökhagyó nyilatkozata az írásbeli magánvégrendelet alaki és tartalmi kellékeivel egyaránt rendelkezik, az okirat érvényes írásbeli magánvégrendeletnek minősül. Bármilyen formában is történik az újabb végrendelet alkotása, a korábbi végrendelet nem feltétlenül teljes egészében válik hatálytalanná, hanem csak azok a

rendelkezései, amelyek az újabb végrendelettel ellentétesek. A nem ellentétes rendelkezések - hacsak az örökhagyó ellenkező akarata nem állapítható meg - hatályban maradnak.

A felperesek azonban erre vonatkozó határozott kereseti kérelmet nem terjesztettek elő, nem kérték annak megállapítását, hogy ők az örökhagyó hagyatékának végrendeleti örökösei az 1991-es végrendelet alapján.

A felperesek az eljárás során érdemben nem nyilatkoztak az alperesek ellenkérelmében foglaltakra, és nem hivatkoztak az első-, és a másodfokú eljárás során a felülvizsgálati kérelemben felhozott érveikre sem.

A felülvizsgálati kérelem tárgyát csak a perben elbíráltak képezhették, az eljárás bíróságok olyan kérdésben, amelyben nem tárgyaltak és nem döntöttek a Pp. 270.§ (2) bekezdése szerinti jogszabálysértést sem valószínűsíthették meg, ezért a Kúria a felperesek érvelésének érdemi vizsgálatát mellőzte.

Eljárásjogi szabályt sértett a másodfokú bíróság, amikor a felperesek fellebbezését a perköltség tárgyában nem találta alaposnak. Ebben a körben a felperesek alappal hivatkoztak arra, hogy az elsőfokú ítélet ellen nem fellebbező alperesek tekintetében az ítélet elsőfokon jogerőre emelkedett, a felperesek tehát velük szemben pernyertesek lettek, ezért tőlük joggal tartottak igényt perköltségre.

Az elsőfokú bíróság által megállapított perköltség téves számításra alapul, mert az elsőfokú eljárásban a másodfokú bíróság által helyesen megállapított pertárgyérték - 18.758.823 forint - alapulvételével a felperesek által lerótt, de figyelmen kívül hagyott 900.000 forint kereseti illetéken felül 700.000 forintban meghatározható ügyvédi munkadíj is felmerült. Ennélfogva az elsőfokú bíróságnak összesen 1.600.000 forint perköltség viseléséről kellett volna döntenie. A II-V., IX-XI. és XVII-XXI. rendű alperesek tulajdoni hányadaik alapján, a pertárgyértékhez viszonyítva közel 2/3 részben lettek pervesztesek, ezért a felperesek az előzőekben megállapított perköltség arányos részére joggal tartanak igényt a Pp. 81.§ (1) bekezdése alapján. Az ítélet inter partes hatálya miatt ugyanis - szemben a másodfokú bíróság álláspontjával - csak a fellebbező alperesek viszonylatában minősültek perveszteseknek.

Az alperesek ugyan nem egyetemleges pertársak, azonban a felperesek az egyetemleges marasztalást nem támadták, ezért a Kúria az elsőfokú döntésnek ezt a részét nem érinthette.

A Kúria a fentiekre tekintettel a per főtárgyában a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogszabálysértés nélkül meghozott jogerős ítéletet a Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta, míg a perköltségre vonatkozó rendelkezését részben hatályon kívül

helyezte és ebben a részében az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta a Pp. 275.§ (4) bekezdése és a 253.§ (2) bekezdése alapján.

Az alperesek pernyertességére tekintettel a felperesek a Pp. 270.§ (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján kötelesek megfizetni az alpereseknek a felülvizsgálati eljárással kapcsolatosan felmerült költségeit, amelyre az alperesek örökrészük arányában jogosultak. A felperesek a Pp. 51.§ b) pontja szerint minősülő egyszerű pertársaságot alkotnak, ezért személyenként kötelesek a perköltség viselésére. A felülvizsgálati eljárási érték 6.878.235 forint, ez alapján a felmerült felülvizsgálati eljárási illeték összege 687.800 forint. Ehhez képest a felperesek felülvizsgálati kérelmükön 781.600 forint illetéket róttak le, így a különbözetet az 1990. évi XCIII. törvény 80.§ (1) bekezdés i) pontja alapján az illetékes állami adóhatóságtól visszaigényelhetik.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274.§ (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2013. július 10.

Dr. Orosz Árpád a tanács elnöke s.k., Dr. Csentericsné dr. Ágh
Bíró Ágnes előadó bíró s.k., Dr. Kiss Gábor bíró s.k.

Sipos

a kiadmány hitelélül:

bírószági ügyintéző